

COVID-19 suki puipui: Ma oti tau suki puipui

Mea e mafai o lagona ne koe ki tou foitino	Ne a mea e mafai o fesoasoani	Mafea e mafai ei o kamata
Logomae i te koga ne suki, e mae te ulu kae lagona te fita kae vāivāi. Konei a lipoti i pokotiaga masani kola e lauiloa.	Tuku se laugatu moko kae siu, io me se katiāsa i te koga ne suki ki se taimi toetoe. Sa 'mili io me 'foa te koga ne suki.	I loto i te 6 ki te 24 itula
Mae ga'kano, fakamasakisaki, fakamakalilili, fiiva, sokoga mae kae taitai lua e mafai foki o tupu.	Fakamalōlō kae lasi te inu ki meainu. Fuaga konei te Paracetamol io me ko te ibuprofen, e mafai o inu, tautali ki fakatonuga a te kamupane ne faite ne ia a fuaga. Sala ki fautuaga mai tino galue o te ola 'lei manafai ou fakaasiga ko gasolo o faka'lasī.	I loto i te 6 ki te 48 itula

Pela mo vailakau katoa, te suki puipui e mafai o isi ne pokotiaga i nisi tino. Mea nei ko te tali masani o te foitino kae fakaasi foki i te suki puipui e galue 'lei.

A pokotiaga e masani o feoloolo, se leva foki kae se faka'tukaki ne ia koe o toe fai tau suki o te vailakau i te lua o taimi io me ko au galuega masani o te aso.

Pokotiaga mai te suki e mafai o lagona malosī ma oti ne fai tau suki i te lua o te suki puipui.

A pokotiaga fai malosī e mafai o tupu kae e mauagatā. A tino e fai ne latou a suki puipui i Niu Sila ne akoako faka'lei ke mafai o fakatoka ne latou a mea konei. Nisi pokotiaga e mafai o isi se aia foliki ki te mafai o fakateletele io me ki te fakaaogagā a masini. Kafai e isi se mea e tupu, fakamolemole faipati ki tau pule i te galuega.

Kafai e iloa ne koe i ou fakaasiga e tai 'pau mo te COVID-19, pela e fou kae tumau te taletale, maluga te vela, ko galo io me ko mafuli te masani o mafai o tami io me o sogi, nofo fale kae fai tau aasiga i te COVID-19.

Kafai e isi ne pokotiaga seki fakamoemogina ne koe i tau suki puipui i te COVID-19, tau tino suki io me ko te tino galue o te ola 'lei e 'tau o lipoti ne latou ki te Centre for Adverse Reactions Monitoring (CARM).

E mafai foki ne koe o lipoti soose pokotiaga seki fakamoemogina e auala i te olotou fomu lipoti i te CARM laupepa iti: otago.ac.nz/carm.

Kafai koe se mautinoa tonu e uiga ki ou fakaasiga io me ko gasolo aka o faka'lasī, faipati ki tau tokita io me telefoni ki te Healthline i te **0800 358 5453**.

Kafai koe e isi se manavasega fakavave e uiga ki tou saogalemu, telefoni ki te **111**, kae fakamautinoa o fakailoa ki a latou me ia koe ko oti ne fai tau COVID-19 suki puipui ko te mea ke iloilo faka'lei ne latou koe.

Suki puipui e fesoasoani o puipui a tino i soose tausaga tena matua o 'teke atu ki masaki 'pisi aka foki pela mo te misela mo te fuluu.

Aasi ke iloa tonu me ia koe mo tou kaiga e katoatoa otou suki puipui e auala i te faipati ki te koga e galue mai iei tau tokita.

Paki te laupepa iti tenei health.govt.nz/immunisation ke maua iei fakamatalaga atili.

E manakogina ke faitali koe e lua vaiaso io me silia atu ma oti te lua o au suki o te COVID-19 suki puipui mai mua e toe fai ne au suki puipui aka.